

Suomalaista sooloseksii

Joitain havaintoja viimeisen 250 vuoden aikana julkaistuista teksteistä

Sooloseksii masturbointi, itsetyydytys, itsesaastutus on maailman yleisin seksin muoto. Ilmeisesti juuri siksi sillä on vahva tabun luonne, ja siihen on liitetty julmia rituaaleja ja myyttejä. Suomalaisen sooloseksin historiasta on työläästä löytää tietoa, eivätkä tässä kokoamani havainnot kata kuin vähäisen osan ja senkin katkonaisesti. Olen turvautunut Sexpo säätiön kirjastoon, internethakuihin ja *Suomalaisen seksuaalikirjallisuuden bibliografiaan 1549-1989* (Turpeinen, Tapio, toim., *'Suomalaisen seksuaalikirjallisuuden bibliografia 1549-1989'*, Kellokosken sairaala ja Sexpo, Gummeruksen Kirjapaino, Jyväskylä 1991).

Itse olen seksuaaliterapeutin työssäni kysellyt asiakkailta heidän ja heidän vanhempinsa käsityksiä itsetyydytyksestä. Vaatisi kokonaan oman tutkimuksensa selvittää perusteellisemmin, mitä kaikkea tästä alueesta on Suomessa tieteellisissä tai vähemmän tieteellisissä julkaisuissa kirjoitettu viimeisen 250 vuoden kuluessa. Puhumattakaan kansanrunoudesta, jossa on käsitelty seksuaalisuutta väkevin ja kaunein ilmaisuin. 1950-luvulta ja etenkin 1970-luvulta lähtien on julkaistu enenevässä määrin seksuaalisuutta käsittelevää kirjallisuutta kuten Kinseyn tutkimukset ja Hite raportti. Niiden läpikäymiseen ei tässä yhteydessä ole mahdollisuutta.

Ensimmäiset suomalaista sooloseksii koskevat tilastot ovat vuodelta 1971. Tuolloin neljäsosa miehistä ja puolet naisista vastasi, etteivät ole koskaan hairahtuneet moiseen (Sievers, Koskelainen, Leppo, *'Suomalaisten sukupuolielämä'*, WSOY 1974). Kahdenkymmenen vuoden kuluttua, vuonna 1992, vain 10%:a miehistä ja neljäsosa naisista esitti, ettei ole koskaan harjoittanut itsetyydytystä (Kontula, Haavio-Mannila, *'Suomalainen seksi'*, WSOY 1993). Viimeisimmässä kyselyssä enää noin viisi prosenttia miehistä ja noin viidesosa naisista kielsi itsetyydytyksen harrastamisen (Haavio-Mannila, Kontula, *'Seksin trendit'*, WSOY 2001).

Mitä nuoremasta ikäryhmästä on kyse, sitä herkemmin asia myönnetään. Vanhemmilla ikäryhmillä on ollut vahva kielteinen käsitys itsetyydytyksestä, eikä kiellettyjä tekoja ole lainkaan tehty tai ainakaan tunnustettu. Olen kysellyt asiakkailtani, miten heidän kodissaan suhtauduttiin sooloseksiiin. Nyt noin kolmekymppiset sanovat, että omat vanhemmat eivät ole sanoneet asiasta puolta sanaa, mutta isoäiti on toistanut illalla lausetta 'Ja sitten kädet peiton päälle'. Eli usko itsesaastutuksen synnistä elää vieläkin, ainakin meikäläisen ikäisissä mummeleissa ja papoissa, näköjään nuoremmisakin, ainakaan asiasta ei lapsille puhuta.

Kun olin kansakoulussa 1950-luvun alussa ei koulun vessoissa ollut ovia, ja hyvään käytökseen kuului, ettei käsiä saanut pitää taskussa. Ehkei ole ihan villi selitys, että tarkoituksena oli estää sooloseksii. Jos oikein muistan, niin armeijan vessoista puuttuivat ovet vielä 1990-luvulla. Itse muistan sen nautinnon, jota koulun voimistelusalin köysissä liukuminen tuotti, ja toki me lapset olimme keskenämme löytäneet sukupuolielimistä saadun jännityksen. Tiesimme myös tarkalleen sen, että teot ovat kiellettyjä, ja ne oli pidettävä salassa vanhemmilta. Sitä mistä tämän tiedon olimme ymmärtäneet, en pysty omasta historiastani muistamaan. Niin vain oli, eli lapsina ymmärsimme, että aikuiset paheksuvat kaikkea mikä sukupuolielimiin liittyy.

Itsesaastutuksen kauhistus

Kristillisen kirkon kanta yhdyntän keskeyttämiseen ja onanointiin, kuten myös homoseksuaal-

isuuteen ja eläimeen sekaantumiseen, on ollut yksiselitteinen Pyhästä Augustinuksesta (354-430) lähtien. Oonan syyllistyi kuolemansyntiin kun ei suostunut siittämään kälylleen lasta, vaan valutti siemenensä maahan, josta syystä Jumala surmasi hänet salamalla. Katolisen kirkon arvostetuin teologi Tuomas Akvinolainen (1225-1274) tuomitsi keskeytetyn yhdynnän ja masturboinnin helvettiin johtavana syntinä. Hänen syntihierarkiassaan ne olivat vakavampia tekoja kuin inestinen suhde omaan äitiin (Uta Ranke-Heinemann, *'Eunuchs for the Kingdom of Heaven'*, Penguin Books, 1992). Martin Lutherin (1483-1546) käsitykset aviollisesta rakkaudesta ja perheestä olivat hyvin liberaaleja. Onanian ja yhdynnän keskeyttämisen hän kuitenkin tuomitsi inhottavina synteinä. Samoin teki John Calvin (1509-1564).

Teemu Keskisarja on väitöksessään analysoinut 1700-luvun rikoslakia ja oikeuskäytäntöjä. Tuon ajan lait perustuivat monelta osin Raamattuun, ja kansaa vahtivat sekä kirkonmiehet että maallinen valta. Eläimeen sekaantumisesta rangaistiin kuolemalla, mutta onaniaa ei Ruotsin laeissa sisällytetty rikoslakiin. Keskisarja toteaa, että uskonnollisten näkökohtien lisäksi esivalta pelkäsi itsetyydytyksen ja keskeytetyn yhdynnän leviämisen johtavan ennen pitkää väestökatoon. Götan hovioikeuden varapresidentti puhui uusien ihmisten surmaamisesta ennen syntymää, mikä käsitys on peräisin Tuomas Akvinolaiselta.

Moran rovasti Jacob Brothius katui synnintunnustuksessaan 1707 syvemmin onaniaansa kuin sitä, että hänellä oli tapana kähmiä samassa sängyssä nukkuvien pikkulasten sukupuolielimiä. Turun linnassa vankeusrangaistustaan istuva uskonkiihkoilija Pietari Schäfer oli kirjannut päiväkirjaansa montako kertaa päivässä hän saastutti itseänsä. Hän sai siitä ilmeisen tuskallisia tunnonvaivoja, mutta kumpikaan ei pitänyt tekoaan kuolemansyntinä, tai pelännyt sen aiheuttamia ruumiillisia seuraamuksia. Augustinuksen, Akvinolaisen tai Lutherin asiaa koskevat käsitykset eivät näytä avautuneen edes kirkonmiehille. Seksuaalisuuta ei vielä tuolloin ollut medikalisoitu.

Eläimeen sekaantumisesta tuomiolle joutuneet nuoret miehet eivät tuona aikana lisänneet tunnustuksiinsa Oonanin syntiä, eli sitä ei ilmeisesti rahvaan parissa tunnustettu synniksi. Keskisarjan johtopäätös on, että suomalaiset eivät joutuneet Oonanin synnin suhteen riutumaan sellaisessa ankarassa kontrollissa kuin ihmiset Keski-Euroopassa. Sitäkin aktiivisempaa oli eläimeen sekaantujien paljastaminen, jota rahvas teki omaehtoisesti. Tästä kuoleman tuomioon johtavasta synnistä oli tieto, ja se oli kirjattu rikoslakiin. Keskisarjan arvion mukaan kansa pelkäsi, että Jumalan tuomio lankeaa koko yhteisön päälle, jos eläimeen sekaantumiseen syyllistyneitä ei tuomita ja eläimiä tapeta.

Eläimeen sekaantumisyytteitä käytettiin myös tarkoituksellisesti, jotta päästäisiin eroon torailevasta aviomiehestä, mutta nämä pyrkimykset eivät Keskisarjan analyysin mukaan osoittautuneet menestyksekkäiksi.

Turun hovioikeus tuomitsi toki ihmisiä kuolemaan, mutta helläkätisemmin kuin Svean tai Götan hovioikeudet. Laajamittainen tuomitseminen olisi johtanut väestökatoon ja suuriin aineellisiin menetyksiin, koska myös eläin oli surmattava, ja joissain tapauksissa niitä oli runsaastikin. Renkien synnit koskivat siis nimenomaan tilallisia ja maanomistajia. Tuon ajan rangaistukset eivät olleet nykyaikaan nähden vähäisiä. Jos syyllistä ei teloitettu, hän joutui maksimissaan loppuelämäkseen linnoitustöihin tai ainakin maksamaan sakkoja ja karkotetuksi asuinseudultaan (Keskisarja, Teemu, *'Secoixesta järjettömään luondocappalden canssa'*, Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta, 2006).

Suomeen tieto itsesaastutuksen kauhistuttavista fyysisistä seuraamuksista tuli lääkärien

välityksellä Ruotsista ja Saksasta. Alkuperäiset väitteet ovat lähtöisin tuntemattoman kirjoittajan artikkelista 1700-luvun alusta Englannista. Viestiä levittivät alkuaikoina kirkonmiesten lisäksi monenlaiset rohdoskauppiat, jotka näkivät paheen parantamisessa oivan keinon ansaita. Ehkä jostain löytyisi tietoa siitä, oliko suomalaisilla apteekkareilla jotain rohtoja tähän vaivaan.

Lääkäreiden lähtökohtana oli sveitsiläisen psykiatri Samuel-Auguste Tissotin (1728-1797) masturbointia käsittelevä kirja (Tissot, Samuel-Auguste, *'L'onanisme ou Dissertation sur les maladies produites par la masturbation'*, Paris, La Différence, 1760). Tissot perusti havaintonsa miespotilaisiinsa, ja hänen keskeinen väitteensä oli, että siemenneste on olennainen 'öljy' ja 'stimulantti'. Jos sitä poistetaan ruumiista suuria määriä, potilas joutuu heikkouden tilaan, näkö samentuu, ilmenee hermosairauksia, kipuja, reumatismia, virtsaan ilmestyy verta, ruokahalu katoaa, päätä särkee, ja mukaan ilmestyy hyvin moninainen kirjo erilaisia sairauksia. Masturbointi on itsessään sairaus, joka johtaa ruumiin näivettymiseen, mielisairauteen ja lopulta kurjaan kuolemaan.

Teemu Keskisarja on löytänyt tiedon, että käytännön tasolla ehkä varhaisimman itsesaastutus-kampanjan Suomessa kävi Haminan kadettikoulu. Jo 1800-luvun puolivälissä sen Toverikunnan säännöt määräisivät onanisteille julmia pieksäjäisiä, vaikka esim. prostituoitujen käyttäminen oli nimenomaisesti sallittu vanhemmille vuosikursseille. Kaikki eivät kuitenkaan ottaneet opikseen, ja kasarmimajotuksessa kiinnijäämisen riski oli todellinen. Virallisesti, kadettikoulun johdon toimesta, Haminasta potkittiin pois ainakin yksi oppilas, syynä "jatkuva masturbointi". Aiheeseen liittyvä materiaali on Sota-arkistossa enimmäkseen venäjänkielisenä (Keskisarja, Teemu & Yrjänä, Jouni, Kenraali Alexander Järnefeltin elämäkerta, painamaton käsikirjoitus).

Keskeinen tiedonlevittäjä Suomessa oli 1800-luvulta lähtien *'Kodin Lääketieteellinen Käsikirja - Johdatus sisällisten ja ulkonaisten tautien tuntemiseen ja yksinkertaisimpaan parannuskeinoon, ynnä lyhyt Terveys- ja Lääkeoppi'*. Kirjaa on alun perin kirjoittanut up-salalainen lääkintöneuvos A. Timol Wistrand. Ensimmäinen painos julkaistiin Ruotsissa vuonna 1840. Suomessa tästä teoksesta julkaistiin lukuisia painoksia. Kahdeksas painos on vuodelta 1897. Sen on laatinut tukholmalaisen Karoliinisen instituutin psykiatrian professori Fredrik Björnström (Wistrand, A. Timol, *'Kodin Lääketieteellinen Käsikirja - Johdatus sisällisten ja ulkonaisten tautien tuntemiseen ja yksinkertaisimpaan parannuskeinoon, ynnä lyhyt Terveys- ja Lääkeoppi'*, 1897).

Ilman paneutumista kaikkiin uusintapainoksiin en voi analysoida miten varhaisemmissa laitoksissa käsiteltiin itsesaastutusta. Kahdeksas painos kuitenkin toistaa kaikki Tissotin kauhukuvaukset. Nykylukijan Kodin lääkirjan teksti saa hymyilemään, mutta väitteillä on ollut järkyttävät seuraamukset, jotka näkyvät vielä nytkin, runsaan sadan vuoden jälkeen. Lukuisat sukupolvet ovat kärsineet salatusta synnistään, ja siirtäneet pelkonsa lapsilleen ja lapsenlapsilleen. Suuri osa suomalaisista oli tuolloin onneksi lukutaidottomia, mutta viesti kulki lääkäreiden, kirkonmiesten ja opettajien kautta, ehkei kuitenkaan niin yksiselitteisenä kuin alkuperäinen teksti:

'Hirveimmin kaikista turmelee terveyttä se karkea pahe, jota sanotaan itsesaastutukseksi eli onaniaksi, s.o. sukuvietin tyydyttämistä ilman mitään esinettä, kiihottamalla käsin tai jollakin muulla siivottomalla kosketuksella siitinelimiä. Tämä pahe on vielä paljon turmiollisempi kuin liian aikainen parittelu, se kun on luonnotonta, väkivaltaista ärrytystä, jolla mielikuvitusta kiihotetaan korkeimmilleen. Nuorison seassa on se yleisempi kuin tavallisesti luullaankaan, ja

varsinkin tavataan sitä kouluissa, joissa oppilaat, muusta maailmasta eroitettuina, elävät toistensa seurassa.

Sitä tapahtuu ei ainoastaan nuorukaisten, vaan myöskin tyttöjen seassa. Tämän paheen surulliset seuraukset eivät koskaan jää ilmestymättä, jospa ne myöhäänkin ilmautuvat. Kun itsesaastutusta aina harjoitetaan suuressa salaisuudessa ja on useinkin vaikea huomata, tulee vanhempain ja kasvattajain ankaralla ja tarkalla silmänpidolla sitä tiedustella. 12 - 14:sta ikävuodesta, jolloin pojan siemenneste jo on ruvennut erittymään, ovat pilkut paidassa ja lakanoissa varmimmat merkit siihen; mutta ne voidaan piilottaa näkyvistä. Tarkka silmälläpito lapsen terveydentilasta ja olentotavasta johtaa vieläkin varmemmin paheen huomaamiseen. Jos nimittäin lapsi, joka muuten on ollut terve ja ripeä, tulee ilman muita huomattavia syitä vähitellen kivulijaaksi, valittaa tiheämmin sattuvaa raukeutta ja uneliaisuutta, jos se muuttuu hiljaiseksi, itseensä sulkeutuneeksi, tuittupäiseksi, nurisevaksi, osoittaa hajamielisyyttä lukutunneilla, hakee usein yksinäisyyttä, valittaa päänkivistystä, käypi kalpeaksi, jos silmät muuttuvat raukeiksi, sisäänvajonneiksi ja niitä ympäröivät sinertävät renkaat, jos hän kadottaa ruokahalun ja osoittaa omituista arkuutta eli vauhkoutta seurassa tai kun hänet äkkiä yllätetään, niin on tukevia syitä epäillä häntä itsesaastutuksesta. Sen turmiolliset seuraukset näyttäytyvät pian.

Siittimien alituisen uudistuvasta väärinkäyttämisestä syntyy vähitellen hellittämätön ärtyisyyden tila niissä, ynnä vastentahtoinen siemennesteen erittyminen, n.s. päiväpollutsioonit, jotka kiihdyttävät ruumista; useinkin ilmautuu kuopat lantion molemmin puolin selkärangaa; kasvot käyvät veltoiksi ja tunteettomiksi, näkö heikoksi, ymmärrys tylsistyneeksi, jäsenet vapiseviksi; sairastunut tuntee alituisen sointia ja suhinaa korvissa sekä vilua ja köyristystä selkärangassa, saapi puistutuksia, kaatumataudin j.n.e. ja lopettaa vihdoinkin kurjalla tavalla elämänsä.

Ei ole odottamistakaan onanistin luopuvan tästä paheesta sittekään kun hänen arvostuskykynsä on tuleentunut; sillä silloin kun järki niin suuren herruusvallan saapi, on se tavallisesti jo liian myöhäistä ja terveys on pilalla. Sentähden, heti kun tuo surullinen havainto on tehty, että nuori henkilö on onaanisiin taipuva, täytyy häntä pitää mitä tarkimman silmälläpidon alaisena, kuvailla hänelle paheen välttämättömiä seurauksia eikä jättää koskaan häntä ilman vaarinpitoa. Hän ei saa asua yksinään, vaan muiden seurassa, häntä on pidettävä alituudessa toimessa ja tehtävistään vaarinpitävän sekä ohjattava viihtymään seuraelämän viattomissa huveissa; sillä ei mikään johdata niin helposti itsesaastutukseen kuin työttömyys ja yksinäisyys. Hänen ruokansa ei saa olla liiaksi ravitsevaa, ei ensinkään ärryttävää (ei mitään maustimia) eikä sisältää paljon lihaa. Hänen on maattava viileässä ja kovalla vuoteella, ei seljällä, koska sukuvietti sängyn lämmöstä varsinkin seljälläan maatessa helposti kiihottuu. Jähmeä jousimatrassi sopii paljon paremmin kuin höyhenpatja. Hän ei saa olla lämpimässä puvussa eikä käyttää mitään siittimiä ahdistavia vaatteita ja on häntä aina pidettävä liikkeessä jotta hän iltasilla nukkuisi heti levolle mentyänsä. Hän ei saa maata kauvan, vaan on hänen heti herättyä noustava ylös, eikä hänen saa millään ehdolla antaa maata hereillään sängyssä. Kylpy on käytettävä joka päivä ja selkä pestävä kylmähdöllä vedellä. Kylmät merikylyvät suvisin ovat varsin sopivia.

Tämän paheen estämiseksi on suuri vaarinpito tarpeeseen myöskin nuorten tyttöjen suhteen. Siinä tarkoituksessa on tarkasti valvottava heidän leikkejensä ja muutenkin noudatettava samoja toimenpiteitä ja varokeinoja, kuin äsken on mainittu.'

Itsesaastutuksen merkeiksi voitiin lääkäripiireissä tuolloin tulkita muun muassa sekä tytön kuivat siniset silmät että erittäin kirkkaat, ruskeat silmät. Oma alueensa oli lasten viettely, jonka väitettiin olevan yksi syy lapsen onanoinnille. Siksi äitien oli tarkkaan huolehdittava mitä piiat ja rengit tekevät, eli myös lapsen hyväksikäytön varjo heitettiin tällöin.

1800-luvun moralistiset opetukset

Seksologian bibliografissa varhaisin itsesaastutusta koskeva opaskirjanen on vuodelta 1869. Siitä ilmestyi kolme painosta, joista kolmas, 1899 ilmestynyt painos oli ruotsinkielinen. Alkuperäisen oppaan on kirjoittanut saksalainen teologi C.S. von Kapff. En ole saanut kirjasta käsiini, mutta nimi antaa käsityksen siitä, missä hengessä se on kirjoitettu: *'Nuorison ystävän varoitus nuorukaisten vaarallisimmasta vihollisesta eli itsesaastutuksesta, kuin myös lauseita sen seuraamuksista, parantamisesta ja estämisestä, selitetty esimerkeillä jokapäiväisestä elämästä. Nuorisolle, vanhemmille ja kasvattajille'* (von Kapff, C.S., *'Nuorison ystävän varoitus nuorukaisten vaarallisimmasta vihollisesta eli itsesaastutuksesta, kuin myös lauseita sen seuraamuksista, parantamisesta ja estämisestä, selitetty esimerkeillä jokapäiväisestä elämästä. Nuorisolle, vanhemmille ja kasvattajille'*, Viipuri 1869, 3. p. Helsinki 1888, ruotsinkielinen laitos Tavastehus 1899).

1800-luvun lopulla Suomessa ilmestyi joitakin käännöskirjoja, joissa vakavasti varoitettiin itsesaastutuksen seuraamuksista. Amerikkalainen rouva E.B. Duffey laskee äitien harteille ankaran taakan tytärtensä vartijoina ja kasvattajina tässä nimenomaisessa seikassa (Duffey, E.B., *'Mitä jokaisen naisen pitää tietämän'*, 2. p. Otto Andersinin kirjapaino, Pori 1898, *'What Women Should Know'*, Queen City Publishing Company, Cincinnati 1873). Hän kertoo alkaneensa lukea erään lastenlääkärin kirjoittamaa teosta, mutta jättäneensä sen inhoten käsistään. Lääkäri oli nimittäin väittänyt, että itsesaastutuksen pahe on perin yleistä, mihin käsitykseen rouva Duffey ei voinut mitenkään yhtyä.

Tyttöjen itsesaastutuksen estämisessä rouva Duffey pitää välttämättömänä huolehtia hygieniasta, ettei kutina hairahduttaisi lasta innostumaan tähän paheeseen. Lasten yöpyminen toistensa kodeissa, etenkin samassa huoneessa oli kiellettävä, eivätkä lapset saaneet missään tapauksessa nukkua samassa vuoteessa palvelijoiden kanssa. Äidin havaittua nuoren tyttärensä ryhtyneen paheeseen, hänen tuli pitää lempeä, mutta ankara puhuttelu siveellisyydestä ja puhtaudesta. Reipas liikuta ulkoilmassa, sopivat askareet, kaikenlaisen kiihotuksen esimerkiksi kirjojen lukemisen minimointi ja haaleat kylvyt olivat sopivia hoitomuotoja. Myös seurustelu moraalisesti oikeilla linjoilla olevan nuoren miehen kanssa voi auttaa tyttöä ymmärtämään paheensa täyden merkityksen ja luopumaan siitä.

Äärimmäisenä hoitokeinona rouva Duffey suosittelee kirurgisia toimenpiteitä, koska olettaa että sukupuolielinten epämuodostumat saattavat joskus olla syy. Käytössäni ei ole alkuperäistekstiä, joten en ole voinut selvittää mitä termiä hän on sukupuolielimistä käyttänyt. Tuon ajan suomalaista termistöä kuvaa se, että kääntäjä on käyttänyt tytön sukupuolielimistä sanaa 'siitinosa'. Tuon ajan kirjoituksissa sukupuolielämästä käytetään yleisesti termiä siitinelo.

Muutamaa vuotta aikaisemmin ilmestyi poikien itsesaastutuksen yleisyydestä ja sen kauheista seuraamuksista ruotsalaisen lääkärin kirjoituksen käännös. Kuvaavaa on, että sitä käsittelevää lukua seuraa luku *'Muita siveysrikkoksia'*, eli itsetyydytys nähtiin lähinnä tähän sarjaan kuuluvaksi teoksi (Wretling, E.W. *'Miesten siitinelo säännöllisessä ja kivuloisessa*

tilassa' 2. p. 1895). Wretlindiltä käännettiin lisäksi 'Nuorison vaarallisin vihollinen' (Wretlind, E.W. 'Nuorison vaarallisin vihollinen' Werner Söderström 1894). Myös Wretlindin opas naisille käännettiin suomeksi (Wretlind, E.W., 'Naisten siitinelo säännöllisessä ja kivuloisessa tilassa', Werner Söderström 1905). Terveystieteiden Lehdessä ilmestyi samoihin aikoihin kirjoitus 'Siitinellinten luonnottomasta kiihottamisesta eli n.k. itsesaastuksesta' (Waren, E.J., 'Siitinellinten luonnottomasta kiihottamisesta eli n.k. itsesaastuksesta', Terveystieteiden Lehti 10, 1898.)

Tolstoilainen kirjailija Arvid Järnefelt (1861-1932) on 1894 käsitellyt itsesaastutusta siitinellöllisen yhtymisen perusvälttämättömyyden ja luonnollisen järjestämisen näkökulmasta. Jotta ihminen ei lankeaisi itsesaastutuksen kauheuteen - kuten Järnefeltille itselleen oli käynyt - on luonnonmukaista harrastaa seksiä myös ennen avioliittoa ja se on tehtävä kunnialliseksi. Sallittava on myös porttolassa käynti, jottei joudu kitumaan luonnottoman tavan uhrina. Näin oli Järnefeltkin lopulta tehnyt luovuttuaan tarpeettomasta ulkoisesta ujoudestaan. Porttojen asema on Järnefeltin mukaan surkea, mutta koko laitos katoaa, jos vapaa seksi sallitaan. Myöhempi historia osoittaa, ettei tämä ihan näin mennyt.

Kirjanen josta Järnefelt oli noukkinut tietonsa itsesaastutuksen kauheudesta on todennäköisesti ollut Kapffin itsesaastutuksen tuhoa kuvaava jeremiaadi, jossa vain rukouksen voimalla voi irrottautua paheestaan. Kirja johon Järnefelt viittaa heräämisen aiheuttajana on nimeltään 'Samhällslärans Grunddrag eller fysisk, sexuel och naturlig religion. En framställning af den verkliga orsaken till och det enda botemedlet för samhällets tre förnämsta olyckor: fattigdom, prostitution och celibat. - Af en medicine doktor'. Järnefelt ei kerro julkaisuvuotta, eikä nettihaku tuottanut tulosta.

Järnefelt on kirjoittanut tunnustuksensa olosuhteissa, joissa asian käsittely on vaatinut aivan poikkeuksellista rohkeutta. Hänen isänsä oli aatelinen ja kuvernööri joka työskenteli senaatissa. Rukouksen voima ei riittänyt pelastamaan Järnefeltiä paheestaan, hän kuvaa pelkojaan ja kärsimyksiään riipaisevalla tavalla:

'Jo aikaisesta nuoruudesta pitäen minua vaivasi eräs pahe, joka ei ole painanut leimaansa ainoastaan nuoruuteeni vaan sittemminkin ja jo muodostuneena on ollut sisäisen elämäni pääkysymyksenä, ajatusteni ja surujeni keskuksena. Ijän karttuessa aloin yhä selvemmin ymmärtää sen turmiollisuuden. Suurena, salaisena häpeänä se minua painoi, värittäen kaikki silloiset ajatukset vastaisesta elämästäni ja omasta itsestäni. Minä aloin yhä enemmän pelätä, että koko tulevaisuuteni turmeltuisi, että tulisin tarmottomaksi ja kykenemättömäksi työhön ja jäisin kaikessa muista jäljelle.

Koetin sentähden kaikin voimin vapautua paheesta enkä koskaan luopunut tästä taistelusta. En ainakaan koskaan unohtanut, että kysymys oli taistelusta ja voittamisesta. Jos olisin sen tehnyt, niin olisi se minusta ollut samaa kuin jos olisin päättänyt suin päin häviöön heittäytyä. Mutta pysyväisestä voitosta ei tullut mitään. Ja kun yhdeltä puolen minulle kävi yhä varmemmaksi tieto, että oli välttämätöntä voittaa, niin toiselta puolen yhä varmistuin siinä, etten sitä voi. ...

'Tämä uusi kirja ei ollut kirjoitettu siinä raskaassa, epätoivoon johtavassa mielialassa, joka ainoana pelastuksena pitää yhä uudistuvaa, väsymätöntä sisällistä taistelua. Tämän kirjan henki oli vapaa, kevyt, rohkaiseva. Jättäen sikseen kaikki teologiset näkökohdat, se tahtoi pysyä vaan lääkeopillisissa tosiasioissa ja usein vetosi yleistajuisella tavalla kaikkeen inhimilliseen tieteseen, jota piti korkeimpana ratkaisijana. Vakuuttavasti se selitteli järjestetyn

siitinolon tarpeellisuutta ja välttämättömyyttä. Sekä miehen että naisen luonto muka vaatii säännöllistä ruumiillista yhteiselämää toisen sukupuolen kanssa, aivan niinkuin kaikessa eläinkunnassakin on asianlaita urosten ja naarasten välillä. Sentähden kirjoittaja käy sattuvin ja usein purevin sanoin taisteluun niitä katsantotapoja ja mielipiteitä vastaan, jotka rakentavat estettä ihmisten luonnollisuudelle tässä kohden ja koettavat mikäli mahdollista vieroittaa eri sukupuolia toisistaan, jotta nämä pysyisivät viattomina siihen asti kunnes varsinainen avioliitto tulee mahdolliseksi. Luonnollisuus on ensimmäinen, ja ihmisten laitokset saavat mukaantua sen mukaan, eikä päinvastoin. Luonnottomuus kostaa itsensä aina. Päätodistukset siihen on yhdeltä puolen porttolaitos ja toiselta puolen itsesaastutus. Edelliseen turvaantuvat ne ihmiset, jotka suoraan rikkovat tapojen vaatimukset. Jälkimmäiseen taas ne, jotka ulkonaisesti noudattavat tapojen vaatimuksia, mutta salaisuudessa kituvat oman paheensa tähden.

Kirjoittaja ei voi käyttää kyllin ankarointa sanoja itsesaastutusta vastaan. Se on luonnottomuudesta luonnottominta ja alhaisuudesta alhaisinta. Ja kuitenkin, kuinka lukuisat ovat sen uhrit! Sain vasta nyt tietää, että se pahe, jonka olin luullut vaan minua yksin painavan, joka oli ollut minun syvin salaisuuteni, oli niin yleinen ja levinyt, että kirjoittaja piti harvinaisena poikkeuksena niitä, jotka olivat siitä kokonaan vapaina säilyneet. Kirjoittajan ehdoton neuvo tästä paheesta pääsemiseksi oli säännölliseen ja molemmin-puoliseen yhteiselämään antautuminen. Ja jos avioliitto oli syystä tai toisesta mahdoton, niin täytyi murtaa tapojen kahleet, hävittää turha ujous ja saattaa luonto oikeuteensa hinnalla millä hyvänsä! Itse prostitusioonikin oli pidettävä oikeutettuna, koska toiselta puolelta tavat tekivät luonnolle väkivaltaa. Kirjassa esitettiin neuvoja, miten prostitusioonin seuraavat terveydelliset vaarat olisivat vältettävät ja mitkä varokeinot olisivat noudatettavat ...

Annettuansa Parent Duchâtelet'n teoksen mukaan asiallisen kuvauksen porttolaitoksen pääpiirteistä ja ominaisuuksista, lausuu tekijä muun muassa: »Missä valossa esiintyy siis porttolaitos jos otetaan lukuun siitinellisen yhtymisen perusvälttämättömyys? Se on pidettävä arvokkaana ajallisena korvauksena, kunnes olot muuttuvat paremmiksi. Se on parempi kuin luonnottomuus. Siis on ihmiskunnan vastedes halveksimisen sijasta osottaminen syvää kiittollisuutta niitä onnettomia naisia kohtaan, jotka ovat kärsineet meidän siitinellisen luontomme asiassa. Totta on, että he ovat muuttuneet alhaisiksi, monessa tapauksessa joutuneet ihmisten poljettaviksi kuin koirat, hävittäneet ruumiinsa kohtuuttomuuden kautta sekä tärveltyneet huonojen ja luonnottomien intohimojen alaisina; tätä kaikkea ja vielä paljon enemmän he ovat tehneet, vaan kenen on syy? Ei suinkaan noiden, jotka ovat epäkohtien ja onton ja huonosti mietityn siveyslain orjia, vaan pikemmin meidän, heidän kanssaihmistensä, jotka olemme kovuudessamme ja huolimattomuudessamme antaneet heidän vajota niin alas. Totisesti, totisesti olemme mekin kärsineet ja tulemme vielä katkerasti kärsimään heidän alentumisensa tähden.»

»Ainoa mahdollinen keino porttolaitoksen välttämiseksi on tehdä rakkaus ulkopuolella avioliittoa kunnialliseksi. Jos nuoret henkilöt voisivat kunniallisella ja avonaisella tavalla saada sopivaa sukupuolten keskeistä kanssakäymistä, sitoutumatta yhteen koko elämän ajaksi, niin ostettu ja myyty rakkaus pian lakkaisi. Tällä asialla on ääretön merkitys. Ei ole mitään muuta keinoa päästä porttolaitoksen sanomattomasta epäkohdasta, veneerisistä taudeista ja kaikesta siitä yhteiskunnallisesta alennuksesta, joka näistä syistä seuraa.»

Minä ikäänkuin henkisesti suoriusin ja kohotin päätäni. Olihan oikeastaan naurettava koko tuo käsité: synti. Jokin asia, jokin paha tapa voi olla minulle vahingollinen ja sotia minun

omia etujani vastaan, mutta ainoastaan lapsille pelottimeksi kelpaa selitys, että se samalla on synti jumalaa vastaan. Ja minä näin nyt tässä kirjassa semmoisen kannan, joka on kokonaan ottamatta lukuun jumalaa, ja perustuu yksistään ihmisen omaan etuun. Tämä kanta minusta tuntui terveeltä ja järjelliseltä; enkä minä voinut muuta kuin täydestä sydämmestä omistaa sen mielipiteen, jonka kirjasta löysin, että neuvot rukouksiin ja sisällisiin taisteluihin, jotka tarkoittavat paheesta vapautumista täydellisen kieltäytymisen avulla, eivät voi muuta kuin vaikuttaa epätoivoa ja ristiriitaisuutta ja kuluttaa parhaimmat hengen voimat turhaan työhön.

Sinä yönä, jona vihdoin olin voittanut »tuon tarpeettoman ulkonaisen ujouden» ja tapasin itseni kulkemassa kotiin syrjäisellä kaupungin kadulla, minä ikäänkuin sanoin hyvästi entiselle olemukselleni. Muistan selvään kuinka minusta oli outoa ajatus, että »juuri se, mitä olin pitänyt suurimpana syntinä», oli nyt tapahtunut. Ja muistan, että tunsin hetkeksi taas Jumalan tutun läsnäolon. Taas se ei minulle puhunut mitään; se oli vaan läsnä, ja minä ihmettelin, ettei sillä ollut sen enemmän sanomista minulle juuri silloin. Ei vähintäkään vivahdusta moitteesen! »Onko minulla todella vapaus tähänkin», kysyin sydämmessäni ensi kerran, vaikka ajatuksisani olin jo aikaa sitten ratkaissut kysymyksen, ja minä annoin ajatusten vastata sydämmelle. Muistan, että salaa, ikäänkuin Jumalan selän takana, päätin käyttää hyväkseni tuota hänen äänettömyyttänsä. Minun omat etunihan tässä olivat kysymyksessä!» (Järnefelt, Arvid, 'Heräämiseni', Otava 1894).

Hygienian valoa 1900-luvun alussa

Tuotteliain kotimainen kirjoittaja oli Helsingin yliopiston hygienian professori Max Oker-Blom (1863-1917) runsaalla 20:llä artikkelillaan, sekä vanhemmille ja lapsille tarkoitetuilla oppaillaan. Hän oli innokas kansanterveyden ja hygienian edistäjä sekä raittiuden puolestapuhuja. Hän käsitteli kirjoituksissaan sekä fyysisten että psykiatristen sairautentilojen syitä. Yksi syy heikkohermoisuuden syntyyn oli hänen mielestään onania, jota pienetkin lapset saattoivat harjoittaa. Hänen käsityksensä oli, että onaniaa harjoittivat nuorukaiset yhteiskuntaluokasta riippumatta. Sitä saattoivat harjoittaa myös naiset, jotka elivät maalla tai kaupungeissa saastaisissa olosuhteissa. Paremman väen keskuudessa se oli naisilla harvinaista.

Hän kirjoitti tytöille ja pojille tarkoitettuja kertomuksia tohtori-enosta, jonka luokse lapset pääsivät maalle. Siellä he oppivat kasvi- ja eläinkunnan avulla, miten poikaset syntyvät maailmaan, sekä mikä tulevan tytön tehtävä on äitinä. Kuukautisia ennakoimaan kertomalla, miten tarinan Martalla ne alkoivat yllättäen heinänteossa. Onanian paheesta ei tytöille ollut syytä puhua ennen 15:tä ikävuotta. Ohjeet pojille ovat suorasanaisempia ja keskittyvät onanian ehkäisyyn koko elämää turmelevana tapana, kun päämäärä on perheen perustaminen ja lasten siittäminen. Oker-Blomin käsityksistä on tehnyt kiintoisan pro gradu -tutkielman Susanna Kokkinen (Kokkinen, Susanna, 'Hygienian valo'. Max Oker-Blomin valistuskirjoituksia 1900-luvun alussa. Jyväskylän yliopisto, 2006).

Kansanterveysaktivistina tunnetaan myös Konrad ReijoWaara (ent. Relander) (1853-1936), joka oli Terveystuolto-Lehden perustaja ja päätoimittaja, lääkintöneuvos ja kansanedustaja. Terveystuolto-Lehti käsitteli 1900-luvun alussa useamman kerran onaniaan liittyviä kysymyksiä. Siinä ilmestyivät anonyymien kirjoittajan artikkelit 'Onanian harjoittajalle' (Terveystuolto-Lehti 19, 1907) 'Onania' (Terveystuolto-Lehti 21, 1909), 'Onanian jättämien häiriöiden korjaaminen' (Terveystuoltolehti 29, 1917). ReijoWaraan

omalla nimellä on julkaistu kirjoituksia *'Onanian kahleissa'* (ReijoWaara, Konrad, *'Onanian kahleissa'*, Terveystieteiden Lehti 23, 1911, ReijoWaara, Konrad, *'Äitien huomioon'*, Terveystieteiden Lehti, 28, 1916). Huoltaja -lehdessä ilmestyi samoihin aikoihin onaniaa käsittelevä anonyymi kirjoitus *'Lastenkotien suurin vihollinen'* (Huoltaja 9, 1921).

Pediatrician suomalainen uranuurtaja Arvo Ylppö (1887-1992) hankki oppinsa Saksassa. Oppaassaan Suomen äideille hän varoittaa onaniasta, ja neuvoo, että jos lapsen havaitaan onanisoivan, on hänelle valmistettava yöhaalari, jossa napit ovat selän puolella. Saman ajatuksen oli esittänyt myös Max Oker-Blom. Saksalainen kurinalaisuus näkyi myös siinä, että imeväistä tuli ruokkia neljän tunnin välein, jotta hän oppisi itsehillinnän ensimmäiset alkeet (Ylppö, Arvo, *'Äiti pikkulapsensa hoitajana ja ruokkijana'*, Otava 1919, 1945).

Vuonna 1925 ilmestyi nuorille tytöille tarkoitettu opas (Riipinen, Hilja, *'Seitsemän kirjettä nuorelle sisarelle'*. *Ajatuksia omistettu kehitysiässä oleville tytöille'*, Otava 1925). Siinä ei onaniasta puhuta mitään ja seksuaalisesta kanssakäymisestäkin erittäin viitteellisesti. Sitäkin painokkaammin puhutaan terveistä elämäntavoista, puhtaudesta, ahkeruudesta ja siveydestä, sekä soveliaasta pukeutumisesta.

Vuonna 1928 Suomessa ilmestyi 3. painos amerikkalaisen jumaluusopin tohtori Sylvanus Stallin teoksesta *'Mitä pojan tulee tietää'*. Ajalle tyypillisesti kirjassa ei kerrota milloin ensimmäinen suomalainen painos ilmestyi, mutta oletettavasti menekki oli suuri (Stall, Sylvanus, *'Mitä pojan tulee tietää'*, Kustannusosakeyhtiö Kirja, Helsinki 1928). Amerikkalainen tekstikin on uusintapainos (Stall, Sylvanus, *'What a young boy ought to know'*, The Vir Publishing Company, Philadelphia, 1905).

Stall valistaa nuoria miehiä siitä, että ihminen on ainoa laji, joka on saanut Jumalalta täydelliset kädet, ja ihminen on myös ainoa joka itsepuhdistautuu tahraa, halventaa ja häpäisee ruumistaan. Paheen karkottamiseksi on poika ehkä puettava pakkopaitaan, tai hänen kätensä on köytettävä selän taakse, vuoteen reunoihin, tai hänet on kahlittava seinään. Tuona aikana kehitettiin järkyttävien sadistisia laitteita, muun muassa piikikkaita metallilaatikoita, jotka köytettiin yksi pojan sukupuolielimiin. Jos unierektio tuli, oli seuraamuksena ankara kipu.

Stall kehuu ympärileikkauksen puhtautta edistävää vaikutusta. Tämä ei kuitenkaan ollut hänen oma ideansa, vaan sitä oli USA:ssa aktiivisesti markkinoinut etenkin ankara kalvinisti, lääketieteen tohtori John Harvey Kellogg (1852-1943). Tyttöjen masturboinnin kitkemiseen hän suosittelee klitorikselle kaadettavaa fenolia. Kelloggin menettelytavat lasten itsytytyksen suitsimiseksi olivat ankaria:

'Nuoremmilla lapsilla, joihin moraaliset perusteet eivät tehoa, voidaan käyttää muita keinoja. Sukupuolielinten sitomista on kokeiltu menestyksellä. Käsien sitominen on myös tepsivä keino joissakin tapauksissa; mutta tämä ei aina toimi, sillä lapset juonittelevat usein jatkaakseen tapaansa muilla keinoilla, kuten venyttelemällä jäseniään tai makaamalla vatsallaan. Sukupuolielinten peittäminen häkillä on toiminut hyvin.

Toimiva lääke lähes aina on pikkupoikien ympärileikkaus, varsinkin jos esinahka on vähänkin ahdas. Lääkärin tulisi tehdä leikkaus ilman nukutusta, koska leikkauksen lyhytaikaisella tuskalla on tervehdyttävä vaikutus mieleen, varsinkin jos se yhdistetään rangaistuksen ideaan, kuten hyvin voidaan tehdä joissakin tapauksissa. Kirvely joka kestää useita viikkoja lopettaa tavan, ja jos se ei ole aiemmin tullut vahvasti fiksoituneeksi se voi unohtua eikä sitä enää aloiteta uudelleen. Jos lasta halutaan vahtia, hänen pitäisi olla sellaisen tarkkaavaisuuden ympäröimä, ettei hän voi hairautua tulematta paljastetuksi. Jos häntä vahditaan vain osittain,

hän pian oppii välttämään valvonnan ja silloin tuloksena on vain se, että hän oppii petkuttamaan paheensa vuoksi.' (Kellogg J.H., *Plain Facts for Old and Young: Embracing The Natural History and Hygiene of Organic Life*, 1877; Kellogg J.H., *Treatment for Self-Abuse and Its Effects: Plain Facts for Old and Young*, 1888). (Englannista suomentanut Heikki Sariola).

Puhtauden oppia 30-luvulla

Vuonna 1933 julkaistiin Suomen Valkonauhaliiton kustanne *'Nykypäivien nuorukaiselle'* (Sucksdorff, Julia, *'Nykypäivän nuorukaiselle'*, Oy Uusimaan kirjapaino, Porvoo 1943). Käytössäni on uusintapainos, jossa professorin rouva Julia Sucksdorff on päivännyt tekijän alkulauseensa vuodelle 1933. Hän kiittelee professorinrouva Irene Rosenqvistia kirjaseen laatimisesta suomenkieliseen asuun. Toisessa alkulauseessa kansanterveyden ja rodunjalostusaatteen aktivisti, naistentautien professori Laimi Leidenius kehuu miten hyvin rouva Sucksdorff on onnistunut vaativassa tehtävässään puhua nuorille arkaluontoisista asioista. Tekstistä käy ilmi, että vastaava opas on kirjoitettu myös tytöille nimellä *'Nykypäivien nuorelle tytölle'*. Valitettavasti en saanut sitä käsiini.

Sucksdorff kertoo käyttäneensä lähteinään 'maamme etevimpiä kirjailijoita' ja jakavansa oikeaa tietoa. Lähteenä olevien kirjojen nimet ovat kiinnostavia mm. *'Taistelu puhtauden puolesta'*, *'Kuinka sielu paranee'*, *'Sukuelämän sairaudet ja hairahdukset'*. Sucksdorff kiistää lääkäreihin vedoten, että itsetyydytys johtaisi mielipuolisuuteen tai selkäydintautiin (selkärankatuberkuloosiin?), mutta pahalla tottumuksella on kuitenkin vaaralliset seuraamukset.

Sukupuolivietin tyydyttäminen tällä tavoin on luonnotonta, kun joudutaan turvautumaan saastaisiin mielikuvitelmiin. Tästä seuraa umpimielisyys, todellisuuden vieroksunta, ihminen ei viihdy muiden seurassa, vaan yhdessä olo on väkinäistä, eikä ihminen ole onnellinen. Pahan tottumuksen orja ei kykene keskittämään sielunvoimiaan harrastuksiin, ei menesty elämässä, ja hänen voimansa heikkenevät. Hän ei jaksa pidättäytyä ja olla oman itsensä herra, vaan aiheuttaa sekä itselleen että muille suuria kärsimyksiä. On myös huomattu, että tällainen henkilö kadottaa mahdollisuuden elää todellisen rakastettunsa kanssa. Hän menettää arvonsa tullen tyhjäksi ja köyhäksi.

Erityisesti on varottava saastuttamasta itseä katselemalla hävyttömiä kuvia, koska niiden otteesta irtautuminen tulee työlääksi. Ehdottomasti on vältettävä naisia, jotka pukeutuvat siten, että ruumiinosat jäävät liian paljaaksi. Uudenlaisten tanssien pyörteisiin ei tule antautua, koska ne kiihottavat viettiä. Sucksdorff kehottaa nuorta miestä olemaan varuillaan, koska suuria elämänarvoja pannaan tässä alttiiksi. Peli ei kuitenkaan ole lopullisesti menetetty vaikka olisi hairahtunut. Pelastuksena on tosieto vietin ylevästä päämäärästä ja siitä millainen voitto elämälle on terveessä viettielämässä. On vain ajateltava yleviä ja ihania ajatuksia sekä harrastettava urheilua ja kovaa ruumiillista työtä, jolla sekä oma että muiden elämä keventyy. Nuori mies voi illalla nukahtaa välittömästi ja puhtain mielin. Kylmä pesu aamuisin tekee nuorukaisen voimakkaaksi.

Sucksdorff lopettaa pikkuoppaansa yleviin sanoihin. Nuorukaisen ei tule lähteä elämän taipaleelle velkataakan painamana. Hänen ei tule pyrkiä kätkemään ja unohtamaan sitä, mikä ei ollut sellaista kuin sen piti olla. Harhan on annettava tulla selvänä tietoisuuteen, on myönnettävä olevansa syyllinen ja tunnustettava velkansa Jumalalle, sekä otettava vastaan hänen anteek-

siantonsa ja puhdistuksensa. Sen jälkeen voi lähteä elämäntaipaleelle varustautuneena vastustamaan tiellä kohtaamiaan kiusauksia.

Myötätuntoista onanien vastustamista 40-luvulla

Lääkäriseura Duodecimin Terveystieteiden Lehdessä julkaistiin 1930-luvun lopulla Tauno Laineen kirjoitus *'Mitä lääketiede sanoo onaniasta ja sen seurauksista. Hätäntyneille nuorille ja nuorten kasvattajille'* (Laine, Tauno, *'Mitä lääketiede sanoo onaniasta ja sen seurauksista. Hätäntyneille nuorille ja nuorten kasvattajille'*, Terveystieteiden Lehti 49, 1937). Kirjoituksesta tehtiin erillispainoksena pieni vihkonen (Laine, Tauno, *'Salattu taistelu. Mitä lääketiede sanoo onaniasta ja sen seurauksista'*, Otava, Helsinki 1943). Tämä on selkeä käännekohta asenteessa itsetyydytykseen.

Laine on saattanut lukea Järnefeltin riipaisevan tunnustuksen neljän vuosikymmenen takaa. Akutteina lähteinään Laine kuvaa lääkäreille tulleita kirjeitä. Miten kauheissa tunnontuskissa ja peloissa nuoret miehet elävät odottaessaan, että kaikki itsesaastutuksesta johtuvat tappavat taudit puhkeavat. Hän moittii laajalle levinnyttä kirjaa väärän tiedon jakamisesta, ilmeisesti tarkoittaen Stallin opasta. Laine toteaa, että termistä 'itsesaastutus' on luovuttu, ja tilalle otettu termi 'itsetyydytys'. Hän suosittelee, että pikkulapselle täytyy kertapuhuttelulla, mutta rauhallisesti selittää, miten hylättävästä tavasta on kyse, sekä pyrkiä johdattamaan lapsen ajatukset muualle. Laineen mukaan onanisoimien väkivaltainen estäminen saattaa muuntaa sen onaniaekvivalenteiksi, eli lapsi laskee tiuhaan alleen, pidättää ulostusta, kaivelee intohimoisesti nenäänsä, imeskelee vaatteitaan tai esineitä, tai kehittää sielullisella alueella tuskakompleksin. Eivät siis ihan vähäisiä seurauksia nuokaan.

Laine kertoo, että monet tutkijat ovat päätyneet siihen, että melkein kaikki masturboivat murrosiässä, ja että nykylääketieteen käsitys on, että siitä on tuskin mitään haittaa, jos sitä ei harjoiteta liian usein. Kielteiset seuraamukset tulevat ensi sijassa pelottelusta ja itsesyytöksistä. Laine siteeraa Wienissä 1912 pidetyn onaniakongressin puheenvuoroja todeten, ettei onaniasta välttämättä seuraa vahinkoa, mutta voi seurata. Itse Freud oli tuolloin todennut, että tiuha onanointi vaikuttaa haitallisesti sisäeriterauhasten toimintaan ja siten altistaa hermosairauksille. Freudillahan oli se käsitys, että masturbointi on seksuaalisuuden kehittymätön vaihe. Laineen mukaan monet tutkijat ovat sitä mieltä, että tytöt ovat poikia alttiimpia onanien vahingollisille vaikutuksille, siitä voi seurata eturauhasen (?) tulehduksia, synnytyselinten ärsytystiloja sekä 'eräitä haittoja' avioelämässä.

Näiden näkemysten jälkeen Laine kysyy *'Mitä voimme tehdä lapsiemme varjelemiseksi onanialta?'*, ja toteaa, että lapsen myöhemmälle kehitykselle on hyvin tärkeää, että hän välttyisi lapsuuden onanialta. Sen vuoksi on varottava, ettei lasten huomiota johdatella sukupuolielimiin. On varottava myös, ettei lapselle tule umpitautia, suolimatoja tai ihottumaa sukupuolielimiin. Mitä suurinta puhtautta tulee harrastaa, mutta sukupuolielinten liikaa pesemistä ja hieromista on vältettävä. Lasta ei tule keinuttaa kehossa liian lujasti, ei hyppyyttää polvella, eikä pukea tiukkoihin vaatteisiin.

Laine painottaa ankarasti, ettei lapsen käsiä tule sitoa yöksi, eikä illalla vaatia pitämään käsiä peiton päällä, koska tällä kiinnitetään huomio onanoinnin mahdollisuuteen. Sen sijaan onaniasta on voitu parantaa orpolapsia, kun heille on osoitettu lämpöä ja hellyyttä. Onanien ehkäisyssä on tärkeää, että nuorella on avomielen ja luottamuksellinen suhde vanhempiinsa.

Viimeisen kappaleen Laine on otsikoinut *'Jo ilmaantuneen onaniatapauksen käsittely'*. Ehkäisevänä itsestäänselvyytenä Laine esittää, että nuoren on kartettava mielikuvitusta kiihottavia kuvia ja puheita sekä roskaromaanien lukua. Tärkeintä onaniasta vapautumiselle on sublimaatio, eli nuorella on aina oltava reipasta, voimia kysyvää toimintaa kuten partiota ja käsitöitä. Toimetonta vuoteella vetelehtimistä on kartettava. Hermostoa vahvistavat pyyhkeet ja kylvyt ovat eduksi, ja kovin pehmeitä vuoteita on syytä karttaa.

Laine kieltää kaikenlaisen rankaisemisen ja kehottaa myötätuntoisesti ottamaan osaa 'Älä lyö lyödyn mieltä, särje särjetyn sydäntä'. Nuoren ei tule pohtia menneitä lankeamisiaan, vielä tulee parempiakin aikoja, ja huomaamattaan nuori astuu elämässään uuteen vaiheeseen. Kaikki mahdolliset haitatkin häviävät, ja nuori täyttää paikkansa elämässä täysikuntoisena niin ruumiillisesti kuin henkisesti. 'Pää pystyy ja mieli rohkeaksi, olkoon neuvo nuorelle onaniaan hairahtuneelle'.

1960-luvun uusista tuulista 2000-luvulle

1960-luku on nimetty seksuaalisen vallankumouksen ajaksi. Joku on ajoittanut vallankumouksen vuodelle 1968, kun Ylioppilaslehdessä alkoi seksuaalisuutta koskeva kirjoittelu. Seksuaalipoliittinen yhdistys Sexpo ry perustettiin vuonna 1969 edistämään suomalaisten seksuaalista hyvinvointia. Samana vuonna julkaistiin nuorille kirjanen *'Kaksin'* joka on käännös ruotsalaisen RFSU:n julkaisusta (*'Kaksin'*, Oy Weilin + Göös Ab:n kirjapaino, Tapiola 1969). Siinä kerrotaan nuorille että itsetyydytys on luonnollinen vaihe kehittyessä sukupuoliseen aikuisuuteen, eikä sen harjoittamisesta ole mitään syytä huolestua. Jos masturbointi aiheuttaa ahdistusta on hyvä kääntyä sukupuoliasioissa neuvovan tahon puoleen. Lähestymistapa on siis erittäin liberaali, mutta esiin tulee selkeästi Freudin käsitys, että kyseessä on kehitysvaihe, joka aikuistuuessa menee ohi.

Sexpokaan ei erityisesti elämyntä itsetyydytyksestä sata vuotta levitetystä virhetiedosta, akuutteja olivat tuolloin abortti ja ehkäisy. Olivathan ehkäisytabletit 1960-luvun alun uusi tuote, joka vapautti naiset raskauden pelosta, ja antoivat tilaa 'vapaalle seksille'.

Itsetyydytys ei ole noussut julkisessa keskustelussa ykköslistalle. 1990-luvun puolivälissä tv:ssä esitetty *'Kymppi käsitoissa'* on latteudessaankin kiitoksen arvoinen. Virkistävä poikkeus on ollut professori Esko Länsimies, joka on 1990-luvun puolivälissä taistellut ympärileikkausta vastaan etenkin Lääkärilehdessä, mutta myös muiden lehtien palstoilla (Länsimies, Esko, *'Ympärileikkaus kiellettävä lailla - Kansanedustajat kaavailevat lakia lapsipornosta, mutta eivät sukupuolielinten silpomisesta'*, Ilta-Sanomat 25.9.1995). Hän on halunnut nostaa myös itsetyydytyksen häpeästä kunniaan, ja kommentoinut tutkimuksia, joissa on esitetty sen lääketieteellisiä hyötyjä (Länsimies, Esko, *'Häpeästä kunniaan - itsetyydytyksen medikalisaation synkkä historia'*, Suomen lääkärilehti 59, 13.02.2004). Hän esittelee kirjoituksessaan kattavimman aiheesta kirjoitetun kirjan, joka on 500-sivuinen *'Solitary Sex. A Cultural History of Masturbation'* (Thomas W. Laquer, *'Solitary Sex. A Cultural History of Masturbation'* New York, Zone Books 2003), jossa käydään läpi myös uskontojen tämän alueen historiaa.

Vuonna 2000 Ylioppilaslehdessä oli raikas ja huumorintajuinen kirjoitus, sekä lehden tekemä verkkokysely parhaasta nimikkeestä. Sooloseksiksi voitti monoseksin yhdellä pisteellä (Erola, Jan, *'Oikeus oman käden onneen'*, Ylioppilaslehti 8/2000; Erola, Jan, *'Verkkokyselyn*

tulokset’, Ylioppilaslehti 9/2000). Uusi termi oli lanseerattu.

Seksuaalineuvonnassa ja -terapiassa on arkipäivää keskustella asiakkaiden kanssa sooloseksistä positiivisena seikkana, ja kehottaa ihmisiä opettelemaan nämä taidot osana omaan seksuaalisuuteen tutustumista. Nuoret ovat kymmenen vuoden aikana lähettäneet Sexpon kysymys- ja vastauspalstalle runsaasti kysymyksiä sooloseksistä. Vuosisatoja kestänyt synnin ja häpeän leima on häviämässä. Keväällä 2008 TV 1 lähettää aiheesta ohjelmasarjan, joka toivottavasti avaa uusia, keskustelua herättäviä näkökulmia.

Uudempaa jumaluusoppia

Modernin luterilaisen kirkon piirissä ovat käsitykset itsetyydytyksestä liberalisoituneet, mutta ilmeisesti kovin yhtenevää linjaa ei ole edes pyritty rajaamaan, vaan papit saavat muodostaa oman käsityksensä. 1990-luvulla luterilaisen kirkon piirissä oli ryhmä nuoria pappeja, jotka kiittelivät onanian iloja, mutta asia ei noussut julkiseen keskusteluun. Tiedossa ei tosin ole, miten tälle porukalle kävi. Pyydettiinkö heitä ehkä pitämään asiasta pienempää ääntä.

Vapaa-ajattelija 1/2007 kertoo, että Kirkkohallitus pelästyi Kristillisten Nuorten Aids-tukikeskuksen kanssa nuorille tekemää opasta, jossa käsiteltiin muun muassa itsetyydytystä. Kannanottoja ei pidetty kirkon linjan mukaisina (Brotherus, Robert, *’Ei ihan kirkon linjan mukainen*’, Vapaa-ajattelija 1/2007).

Katolisen kirkon käsitykset eivät näytä parina vuosituhantena höllentyneen ainakaan ehkäisyn ja abortin suhteen. Netistä löytyy *’Hyviä uutisia – katolista apologetiikkaa suomeksi*’. Kyseessä on päiväämätön sivusto, eikä käy selville, miten hyvin kirjoitus edustaa nykyään vallalla olevia käsityksiä.

Kirjoittajan kysymys kuuluu *’Miksi se on väärin?’* Vastaus: *’Ihmisillä on luonnollinen ymmärrys siitä, että sukupuolielimet ja seksi on tarkoitettu pääasiassa suvunjatkamistarkoitukseen. Jotta suku lisääntyisi, yhdyntään kuuluu myös nautinto ikään kuin palkintona valmiudesta vanhemmuuteen. Miehen ja vaimon välisessä yhdynnässä nämä kaksi tarkoitusta yhtyvät ja saavat täyttymyksensä, mutta itsetyydytys haluaa sukupuoliyhdynnän tarjoaman nautinnon ilman sukupuoliyhdynnän asettamia velvollisuuksia – puolisoon yhtymistä ja vastuuta mahdollisesta jälkikasvusta. Yhdynnän luonnollisilla tarkoituserillä on syynsä – yhtyminen toiseen sukupuoleen opettaa toisen ihmisen arvostamista ja kasvattaa rakkautta, jälkikasvu puolestaan opettaa vastuullisuutta ja tekojensa seurausten huomioimista.*

Itsetyydytys tuhoaa molemmat seksin luonnolliset tarkoituserät eikä opi yhtään sen tarjoamista oppitunneista. Seksin on tarkoitus olla rakkauden lahja toiselle ihmiselle, mutta masturbaatiossa seksi lakkaa täysin olemasta lahja. Rakkauden sijasta itsetyydytys opettaa itsekkyyttä – se kääntää harjoittajansa ajatukset oman nautinnon ja tyydytyksen saamiseen ja estää todellisen uhrautuvan, antautuvan ja epäitsekkään rakkauden kehittymisen.

Masturboinnin hetkellisestä nautinnosta tulee helposti pakokeino surun, yksinäisyyden tai stressin poistamiseksi. Itsetyydytys muuttuu näin pikalääkkeeksi, joka ehkä rauhoittaa hetkeksi, mutta ei koskaan tyydytä, sillä uusien huolien tai halujen ilmaantuessa sitä tarvitaan taas lisää. Ruumiin nautinnot ja mielen fantasiat saavat ihmisen unohtamaan todellisuuden ja kutsun oikeaan rakkauteen. Kun miehet ja naiset ovat harjoittaneet itseään näin, miten asiat yhtäkkiä muuttuisivat, kun he ovat naimisissa? Häiden jälkeen himot eivät katoa, vaan niiden tyydyttämiseen käytetään oman ruumiin sijasta toista. Seksin tarkoitus ei enää ole rakkauden

osoittaminen, vaan mielihyvän saaminen.

Ongelmat eivät välttämättä lopu tähän. Jos ihminen on totunut ennen avioliittoa siihen, että seksuaalista nautintoa on saatava aina, kun mieli tekee, mitä tapahtuu avioelämän realiteettien iskiessä vastaan? Usein ratkaisuna on paluu itsetyydytykseen – puolison ja avioliiton harmiksi. Jos ihminen ei pysty hallitsemaan ja hillitsemään itseään ja halujaan, ei hän myöskään pysty antamaan itseään lahjaksi toiselle. Kun aviollinen rakkaus ei enää ole epäitseäs lahja, se joutuu suuriin ongelmiin. Seksielämä saattaa kuihtua, kun toinen osapuoli saa nautintonsa helpommin masturboimalla, kun taas toinen on loukkaantunut kunnioituksen puutteesta. Jos siveellisyys ja itsehillintä eivät toimi ihmisen itsensä suhteen, eivät ne todennäköisimmin toimi muillakaan aloilla.

Joskus itsetyydytys yritetään oikeuttaa sanomalla, että se on hyvä keino sammuttaa himoja ja houkutuksia. Se ei kuitenkaan ole yhtään sen tehokkaampi tai oikeampi keino kuin prostituoidun käyttäminen samaan tarkoitukseen – bensa ei ole tehokas tulen sammuttaja. Seksuaaliset aktit vain lisäävät seksihimoa ja kasvattavat itsekkyyttä – ainoa toimiva keino on puhtauden hyve, joka kasvaa harjoittamalla itsehillintää.'

Tuhatvuotista tietämystä ja suomalaista lapsen oikeuksien tulkintaa

On yllättävää, että ympärileikkauksen julma tapa yleistyi niin, että 1980-luvun alussa USA:ssa ympärileikattiin noin 85 prosenttia poikalapsista heti synnytyssairaalassa. Kyse ole ollut uskonnollisesta rituaalista, vaan rutiinitoimesta, jonka alkuperäisestä tarkoituksesta eivät vanhemmat, tai edes operoivat lääkärit ole olleet tietoisia. 85 prosenttia tarkoittaa, että joissain osavaltioissa 100 prosenttia poikavauvoista ympärileikattiin. Osuutensa tavan säilymiseen saattaa olla sillä, että lääkärit myyvät hankkimansa nahkanpalat lääketeollisuudelle, joka valmistaa niistä keinonahkaa esimerkiksi palovammojen uhreille. Niitä käytetään materiaalina myös kauneudenhoitoteollisuudessa esimerkiksi rypyyvoiteissa. On hätkähdyttävää löytää netistä tieto, että esinahan voi hankkia 85 \$:lla.

Ympärileikkauksen vastustajat ovat kampanjoineet tavan kitkemiseksi, ja tällä hetkellä USA:ssa enää noin 60% prosenttia poikavauvoista menettää esinahkansa synnytyssairaalassa. Joissain teksteissä arvellaan, että yksi alkuperäinen syy oli juutalaisten yliverisuus opiskelussa. Eli ajateltiin, että he käyttivät aikansa tehokkaammin, kun eivät masturboi (www.cirp.org / United States Circumcision Incidence, www.nocirc.org, www.icgi.org).

Kelloggin alkuperäinen ajatus oli se, että ympärileikkaus tehdään kivuliaasti, rankaisuna itsesaastutuksesta. Tiedetään, että operaatio on vastasyntyneelle äärimmäisen kivulloinen. Mitään lääketieteellisiä hyötyjä siitä ei ole, ja osalle lapsista siitä on monia merkittäviäkin haittoja. Riippuen siitä, miten paljon esinahkaa lapselta amputoidaan, voi operatiosta seurata aikuisena ongelmia, ja se voi vaikuttaa kielteisesti myös parisuhteen seksuaalisuuteen.

Sukupuolielinten leikkelyn alkuperäisen tarkoitus oli kontrolloida tulevan sukupolven seksuaalista innokkuutta katkaisemalla pojilta ja monissa kulttuureissa myös tytöiltä, osa sukupuolielinten herkimmän alueen hermoratoja. Juutalainen rabbi, lääkäri ja merkittävä filosofi Moses Maimonides (1135-1204) kirjoitti yli 800 vuotta sitten ympärileikkauksen tarkoituksesta seuraavaa:

'Samalla tavalla suhteessa ympärileikkaukseen, yksi sen tarkoitus on mielestäni toive vähentää sukupuoliyhteyksien määrää ja heikentää kyseessä olevaa elintä, niin että tuo toiminta

vähensisi ja elin olisi niin hiljaa kuin mahdollista. On ajateltu, että ympärileikkaus täydellistää sen, mikä on vajavaista synnynnäisesti. Tämä antoi kenelle tahansa mahdollisuuden esittää vastaväite ja sanoa: Kuinka luonnolliset asiat voivat olla vajavaisia, niin että niitä täytyy ulkopuolelta korjata, varsinkin kun tiedämme kuinka tarpeellinen esinahka on tuolle elimelle? Itse asiassa tätä käskyä ei ole annettu silmällä pitäen synnynnäisen vajavuuden korjaamista vaan silmälläpitäen moraalisen vajavaisuuden korjaamista. Tuolle elimelle aiheutettu ruumiillinen kipu on ympärileikkauksen todellinen tarkoitus. Mitkään yksilön suojaamiseksi välttämättömät toiminnot eivät vaurioidu sen vuoksi, myöskään lisääntyminen ei käy mahdottomaksi, mutta kiihkeä aistillisuus ja himo joka ylittää sen mikä on tarpeen, vähenevät. Se tosiasia, että ympärileikkaus heikentää kykyä seksuaaliseen kiihottumiseen ja joskus ehkä vähentää nautintoa on epäilemättöä. Sillä jos syntymässä tuo elin on saatu vuotamaan verta ja siltä on poistettu sen peite, täytyy sen epäilemättä heikentyä’. (Maimonides, Moses. *‘The Guide of the Perplexed’*. Translated by Shalomo Pines. Chicago: The University of Chicago Press, 1963).

Maimonideksen mukaan siis sukupuolielimelle aiheutetaan ympärileikkauksessa tahallisesti vaurio ja kipua moraalien parantamiseksi. Tyttöjen ympärileikkauksia puolustetaan islamin piirissä aivan vastaavin perustein. Niiden tehtävänä on esimerkiksi Egyptin Fatwacomitean mukaan taltuttaa ”luontoa” ja ”suojata tyttöjen moraalia” (Heikki Sariola, *‘Perustelumuihistio lausuntoon poikien ympärileikkauksesta’*. Lastensuojelun Keskusliitto, 2003. Tekstin käännös englannista Heikki Sariola).

Historiallisen aikakauskirjan numerossa 4/2007 fil.tri. Simo Muir toi esiin sen, että vuonna 1937 Helsingin yliopistossa hylättiin juutalaissyntyisen orientalisti Israel-Jakob Schurin väitös *‘Ympärileikkauksen olemus ja vaikuttimet Vanhantestamentin lähteiden ja kansantieteen valossa’*. (Muir, Simo, *‘Hylätty väitöskirja’* Historiallinen aikakauskirja 4/2007). Yliopisto tutkii nyt uudelleen johtuiko hylkääminen juutalaisuuteen kohdistuneesta rasismista. On arveltu myös, että väitös herätti kiistaa siksi, että teologit halusivat pitää itsellään kaiken uskontoon liittyvän, ja halusivat siksi torjua Westermarckin oppilaan, Schurin antropologisen ja kansantieteellisen näkökulman. En ole vielä ehtinyt perehtyä tähän hylättyyn väitökseen, mutta odotan kiinnostuneena miten Schur tulkitsee ympärileikkauksen merkityksen ja vaikuttimet. Hän ei ollut uskonnollisesti juutalaisuuteen sitoutunut, vaan ilmeisesti enemmänkin uskonnon.

Moderneissa juutalaisissa yhteisöissä on ymmärretty tämän uskonnollisen rituaalin julmuus, ja tilalle on kehitetty lasta vahingoittamattomia rituaaleja. Ne tehdään tasa-arvoisesti sekä tytöille että pojille. Myös valistuneissa muslimiyhteisöissä on ymmärretty ihmisoikeussopimusten ja lasten oikeuksien periaatteet.

Ihmetystä herättääkin, että meillä Suomessa ympärileikkaus nähdään toisin. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön lääkäriyhteistyöryhmä päätyi vuonna 2004 siihen, että esinahan amputointi on uskonnollisista syistä sallittava poikalapsille – ja tarvittaessa yhteiskunnan varoin - jotta he voivat näin liittyä omaan uskonnolliseen yhteisöönsä. Tyttöjen silpomisen työryhmä määritteli rikokseksi. Lainsäädäntö ja Suomea sitovat kansainväliset sopimukset, etenkin Lapsen oikeuksien sopimus ovat tältä osin yksiselitteisiä: Lapsia tulee kohdella tasa-arvoisesti, eikä heitä saa syrjiä sukupuolen perusteella, lasta ei saa pahoinpidellä, hänelle ei saa aiheuttaa ruumiinvammaa, ja vahingollisista uskonnollisista perinnäistavoista on luovuttava.

Pohdintaa

Moraalisen paniikin aallot

Eläimeen sekaantuminen aiheutti 1700-luvulla uskonnollis-moralistisen paniikin. Ilmiäntoija ja oikeudenkäyntejä oli runsaasti ja ne vaikuttivat ankaralla tavalla kyläyhteisöihin. Ihmisiä teloitettiin ja samoin arvokasta karjaa, joka oli elämisen ehto. Teemu Keskisarjan kuvaamassa Junttilan isännän tapauksessa kaksi kylän naista lähetettiin tarkkailemaan lehmän käyttäytymistä sen selvittämiseksi, oliko siihen sekaannuttu. Naiset löysivät tästä lehmästä muihin nähden poikkeavia käyttäytymispiirteitä, sen alapää oli jotenkin vahingoittunut ja 'tuorehemi'. Lehmä tapettiin, mutta se oli onneksi koko prosessin ainut kuolonuhri. Myös Junttilan pojat olisi voitu teloittaa väärästä ilmiannosta, tai Junttila itse, jos näyttö rikoksesta olisi ollut pitävä ja tunnustus saatu. Eläimeen sekaantumisen paniikki meni ohi aikanaan, mutta rikoksena se poistui laista vasta 1970.

Itsesaastutuksen ympärille kehittyi 1900-luvun vaihteessa muutamassa vuosikymmenessä moraalinen paniikki, jolla on kielteisiä seuraamuksia vielä runsaan sadan vuoden jälkeen. Vastaava moraalinen 'tsunami' alkoi USA:sta 1970-luvulla lasten seksuaalisen hyväksikäytön ympärillä. Se levisi ripeästi ympäri länsimaita ja saavutti Suomen 1980-luvulla. USA:ssa laineet alkoivat tasaantua 1990-luvulla, mutta meillä ei vielä ole nähtävissä vakuuttavia laantumisen merkkejä.

Stakesin työryhmä sai 2003 valmiiksi uudistetut virallisohteet, joissa lähdetään tieteellisestä päättelystä ja asianmukaisesta esitutunnasta (Taskinen, Sirpa, toim., *'Lapsen pahoinpitelyn ja seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen'*. Stakes oppaita 55, 2003). Nämä ohjeet ja aiheesta käyty julkinen keskustelu ovat jossain määrin laannuttaneet karkeimpia ylilyöntejä. Seksuaalisuus sellaisenaan, mutta etenkin yhdistelmä lapset ja seksuaalisuus näyttää olevan erittäin vaikeasti käsiteltävä asia. Huolestumisen ja suojelun motiivit ajavat helposti terveen järjen ohi, aivan samoin kuin itsesaastutuksen paniikin aikana.

On kiintoisaa havaita, että itsesaastutuksen ja lapsen seksuaalisen hyväksikäytön tunnistamisessa on käytetty hyvin samankaltaisia oireluetteleja ja metodeja. Päättely on kulkenut oireista syihin. Tällainen on ehkä anteeksiannettavaa 1800-luvun lopun ja 1900-luvun alun lääketieteen ja psykiatrian professoreille, mutta on perin vaikea ymmärtää, ettei tieteellinen ajattelu ole vielä 2000-luvullakaan saavuttanut esimerkiksi kaikkia Terveystieteiden tutkimuskeskuksen asiantuntijapsykiatreja, saati sitten muita 'asiantuntijoita'.

Psykiatrian professori Fredrik Björnström tunnisti 1800-luvun lopussa murrosikäisten itsesaastutuksen seuraamuksiksi muun muassa seuraavat käyttäytymisoireet: nuori muuttuu hiljaiseksi, syrjään vetäytyväksi, tuittupäiseksi, oppitunneilla hajamieliseksi, eristäytyväksi, araksi, valittaa päänsärkyä, menettää ruokahalunsa jne (*'Kodin lääkärinkirja'* 1840-1897). Näiden perusteella siis liki jokainen murrosikäinen onanoi, mikä onkin lähellä totuutta, mutta käyttäytyminen ei johdu onaniasta.

Fyysisinä oireina Björnström luettelee Tissotin alkuperäiset käsitykset: näön heikkene-
misen, korvien tinnituksen, selkärangan köyrytymisen, epileptiset kohtaukset jne. Nuori oli sortunut karkeaan paheeseen, ja lopullisesti turmellut terveytensä. Joissain teksteissä itsesaastutuksen oireina olivat sekä kuivat siniset silmät, että kirkkaat ruskeat silmät. Esimerkiksi nykyisillä silmälääkäreillä olisi aika paljon sanottavaa näihin diagnooseihin.

1980-luvulta lähtien seksuaalisen hyväksikäytön uhreja tunnistettiin samoista käyttäytymispiirteistä, etenkin jos 'oireita' oli yhtäkäällä useampia. Sellaiseksi on kelvannut myös se, että 5-vuotias nostelee haastattelutilanteessa hameensa helmoja, tai kieltäytyy puhumasta haastatellijan vaatimasta aiheesta. Tällainen päättely ei eroa Junttilan lehmän käyttäytymistä arvioineiden johtopäätöksistä.

Psykologien työkalupakissa ovat lisäksi olleet monenlaiset epätieteelliset testit, kuten kuuluisa Rorschach, lapsen hiekkalaatikkoleikkien tarkkailu ja piirrosten tulkinta. Fallokseksi tulkittavat muodot, kuten lapsille tyypilliset koivut, miekat ja pyssyt ovat olleet erityisessä syynissä, samoin kuin liiallinen mustan ja punaisen värin käyttö. Kieltäytyminen syömästä valkokastiketta tai hammaslääkärin pelko on tulkittu oraalisiksi seuraamuksiksi.

Yhteistä sadan vuoden takaisille ja nykypäivän uskomuksille on myös se, että vaaralliseksi tunnistettu ilmiö on yleisempi kuin tiedetäänkään, kyseessä on vasta 'jäävuoren huippu'. Tieteellisen tarkastelun näkökulmasta molempia vaivaa se ongelma, että kerätään kaikki väitettä tukevat seikat ja vastaan puhuvat jätetään huomiotta. Oireiden syyksi etsitään kaukana olevia selittäjiä, vaikka läheltä löytyisi tavanomainen syy. Selityksiksi kelpuutetaan myös täysin päinvastaiset seikat kuten arkuus tai tuittupäisyys. Myös tulevaisuuden ennusteet ovat samankaltaisia. Nuori on itsesaastutuksella pilannut loppuelämänsä, kun taas seksuaalisen hyväksikäytön uhrille jää siitä elinikäiset, parantumattomat tai vuosien terapian vaativat traumat.

Rouva Sucksdorffin oppaat tuovat sen lohdutuksen sanan, ettei onania aiheutakaan mielipuolisuuksia tai selkädintautia. Hän ei kuitenkaan säästä vanhempia, ja sitä kautta nuoria siltä tiedolta, että kyseessä on vaarallinen pahe, jolla on vakavat ja tuhoisat seuraamukset nuoren koko loppuelämälle. Sucksdorffin ohjeessa näkyy sama tiedostamisen idea jota terapiassa käytetään, vaikka lähestymistapa on uskonnollinen. Nuoren ei tule kätkeä ja pyrkiä unohtamaan tekojaan, vaan harhan on annettava tulla tietoisuuteen, on myönnettävä oma syyllisyys ja tunnustettava velkansa Jumalalle.

Seksuaaliseen hyväksikäyttöön on liitetty vastaava uskomus, että se voi painua alitajuntaan vuosikymmeniksi ja tulla esiin mitä moninaisimpina, tiedostamattomina fyysisinä ja psyykkisinä oireina. Terapiassa käydään tämä puhdistautumisen prosessi tiedostamisen kautta. Asiakas ymmärtää, ettei hän ole syyllinen tapahtuneeseen, vaikka ehkä kokikin seksuaalista kiihottumista ja mielihyvää. Tässä siis linjat eroavat, mutta vain näennäisesti.

Tauno Laineeseen ei välttyä oireilialta selvittäessään onanian väkivaltaisen estämisen seuraamuksia, virtsanpidätysongelmia, ummetusta, nenän kaivelua jne. Kaikille näille löytyy erilliset fyysiset selittäjänsä, mutta lie selvää, että sellaiset julmat menetelmät kuin sänkyyn sitominen tai pieksäminen ovat aiheuttaneet lapsissa ankariakin oireita. Laineen lähtökohta on nuoria ymmärtävä ja tyynttelevä, mutta hänkin päätyy siihen, että itsetyydytys on pahe johon sorrutaan. Sitä on ehkäistävä jo varhaislapsuudessa, ja siitä on päästävä eroon.

Laine kantaa oikeutetusti syvää huolta siitä, millaisia tarpeettomia pelkoja, syvää ahdistusta ja syyllisyyttä itsesaastutuksen kauhistuttavia seuraamuksia pelkäävät nuoret ovat kokeneet. Hän on löytänyt tässä asian ytimen. Seksuaalisuus ja syyllisyys ovat tiukasti kytköksissä. Lapsen ja nuoren häpeän ja syyllisyyden tunteet on helppo liittää hänen omaan ruumiiseensa ja sen toimintoihin, samoin kuin hänen omaan käyttäytymiseensä.

Kiintoisa yhteys löytyy siitä, että eläimeen sekaantumisen, samoin kuin seksuaalisen hyväksikäytön syytöksiäkin on käytetty aseena, jolla pyritään eroon aviopuolisosta. Ensin mainitussa se ei näytä menestyneen, mutta hyväksikäytön syytöksillä on saattanut saada itselleen

etuutta.

Papit ja parantajat

Jos Jumala piti Oonanin tekoa kuolemalla rangaistavana, niin siemenen hukkaan heittämisestä täytyi myös lääkärien mielestä seurata vähimmilläänkin vakavaa sairautta, jopa kurja kuolema. 'Kodin lääkärikirja' julmine oppeineen on ollut lukutaitoisen kansan keskeinen tiedon lähde, eikä se jätä epäselväksi itsesaastutuksen kauhistuttavia seuraamuksia.

Arvid Järnefelt kuvaa riipaisevasti nuoruusajan pelkojaan. Itsesaastutus oli alhaisista alhaisin pahe, josta piti rukouksen ja väsymättömän sisäisen taistelun keinoin irrottautua. Toisaalta Järnefelt uskoi olevansa ainoa tähän syntiin sortunut, mikä viittaa siihen, ettei hän ollut lukenut Kodin lääkärikirjaa. Järnefeltin vanhemmat kuuluivat kansan sivistyneistön eliittiin. Ei lie kaukaa haettava, että saksalaiseen sukuun kuuluva Äiti-Järnefelt olisi valistuneena kasvattajana siirtänyt lapsiinsa itsesaastutusta kohtaan tuntemansa pelot.

Merkittävä tietolähde on ollut jumaluusoppineen Stallin 1920-luvun opas pojille. Painosmäärästä päätellen se on moralistisine opetuksineen kulunut lukutaitoisen kansan käsissä. Jumaluusoppineena Stall ei ollut ilmeisesti tietoinen siitä, että myös eläimet masturboivat. Alfred Kinseyn luettelossa ovat mm. norsu, nautaeläimet ja rotat. Masturbointi on yleisempää uroksilla sukupuolielinten ulkoisuuden vuoksi (Kinsey, Alfred, 'Sexuality in the Human Female', W.B. Saunders, Philadelphia and London 1953). Koiran omistajat tuntevat kiusallisen tilanteen, jossa lemmikki pyrkii parittelukumppaneista eristettyinä innoissaan masturboimaan vieraan jalkaa vasten. Korkeasaaren paviaanitalossa nähtävä itsetyydytys ei ole tulosta lajin degeneroitumista, vaan paritteluvalmiin naaraan puutteesta ja yleisestä pitkästymistä. Häkkiin suljettujen apinoiden sisäsiittoisuus sen sijaan on vapaana eläviin nähden poikkeavaa. Niin ihminen kuin monet muutkin eläinlajit tuntevat lajiominaista vastenmielisyyttä sitä kohtaan, mutta häkkiin suljetuilla eläimillä ei ole muita mahdollisuuksia.

Kellogin ja Stallin suosittamat sadistiset keinot paheen juurimiseksi ovat esimerkki siitä millaista kärsimystä jotkut uskonnolliset opit ja lääkärien kehittämät hoitokeinot ovat tuottaneet ihmisille. Voi vain kuvitella erektiohäiriöitä, jotka syntyivät, kun poikapolut köytettiin vuoteisiinsa, kahlittiin seinään, tai joiden sukupuolielimet sijoitettiin piikikkääseen laatikkoon unierektiosta rankaisemiseksi. Puhumattakaan siitä ahdistuksesta, joita seksuaalisuus on kokonaisuutena heidän elämässään aiheuttanut.

Stallin valistussanoma ympärileikkauksen puhdistavasta merkityksestä ei Suomessa onneksi langennut otolliseen maaperään. Sen tuottaman puhtaudenkin merkitys näyttää itsetyydytyksen suhteen olemattomalta. Vaikka USA:ssa poikkeuksellisen suuri osa miehistä on vieläkin ympärileikattuja, ei itsetyydytys ole siellä yhtään sen vähäisempää kuin esimerkiksi Suomessa.

Libaraalimpia käsityksiä

Aktiivinen kansanterveyden edistäjä Oker-Blom ei käytä termiä itsesaastutus vaan onania. Hänen asenteensa on lasten suhteen erittäin lempeä, mutta hän tuo silti onanian esiin uhkana hermoheikkouden synnylle. Hänen oppaansa ja kirjoituksensa ajoittuvat 1900-luvun alkuvuosille. Siksi ihmetyttääkin, että ne eivät luoneet sallivampaa kulttuuria, vaan muutama vuosi

aikaisemmin julkaistun Kodin Lääkärinkirjan pelottelu sai näköjään vahvemman aseman. 'Paha kello kauas kuuluu'.

Onpa kyse uskonnollisesta tai lääketieteellisestä lähestymistavasta, niin taustalla on ollut voimakas seksuaalisuuteen liittyvä syyllisyys ja ahdistus. Tämä ei ole pelkästään juutalais-kristilliseen tai muslimikulttuuriin kuuluva ilmiö. Aasialaisissa kulttuureissa tunnetaan Dhat-neuroosi. Sen pohjana on uskomus siitä, että miehen voima asuu hänen siemennesteessään. Jos miehellä on spontaaneja yöllisiä siemensyöksyjä, liian aktiivisista sukupuolielämää, ja ilmeisesti myös itsetyydytystä, hän menettää miehisen voimansa. Tästä uskomuksesta on seurannut neuroottinen pelko ja syvä masennus. Tutkijat uskovat, että vaiva on poistettavissa asianmukaisilla tiedoilla (H.K. Malhotra and N.N. Wig, 'Dhat syndrome, A Culture bound Sex Neurosis of the Orient'. Sexual Behavior vol. 4, September 1975). Dhat-neuroosin oireet eivät juurikaan poikkea niistä, joita 1900-luvun alun länsimaisessa ja myös suomalaisessa kirjallisuudessa on esitelty itsesaastuksesta johtuviksi.

Vielä 1960-luvun 'seksivallankumouksen' vuosina itsetyydytys tulkittiin freudilaisittain kehitykselliseksi välivaiheeksi ennen aikuista seksiä. Mitähän valistuksen kohteet mahtoivat miettiä, kun eivät päässeetkään eroon välivaiheesta, vaan keskenkasvuisuus jatkui aina vaan. Nykyisen tutkimustiedon mukaan ihmiset, joilla on aktiivinen sukupuolielämä kumppanin kanssa ovat aktiivisia myös sooloseksissä. Se pitää yllä seksuaalista aktiviteettia, eikä ole korvike 'paremman puutteessa', vaan oma seksin alueensa.

Asiakastyössä olen tavannut lukuisia ihmisiä, joilla on lapsuudestaan asti ollut ankara ahdistus ja syyllisyys itsetyydytyksestä ja lasten välisistä seksileikeistä. Jotkut kertovat saaneensa vielä 1960-70-luvuilla selkäsaunan tai muun häpeärangaistuksen jäätyään kiinni tällaisista teoista. Vanhempien käyttäytymisellä on toki ollut hyvää tarkoittavat tavoitteet, mutta tulokset eivät ole olleet myönteisiä, vaan jopa vuosikymmeniä kestäneen trauman syy.

Lasten masturboinnista ja muusta seksuaalisesta käyttäytymisestä on tehty kohtuullinen määrä tutkimusta. Yleinen havainto on, että masturbointi on varsin yleistä. Joissain tutkimuksissa 60 %:a vanhemmista raportoiti havainneensa lapsensa masturboivan (Kohen-Kettenis, P.T. 'Sexual Behaviour of Young Children: Empirical Studies', New Perspectives. Utrecht 1994). Siitä ei ole voitu osoittaa aiheutuvan lapsille mitään haittaa, sen sijaan ankara ja tuomitseva suhtautuminen voi häpeän tunteen kautta aiheuttaa traumoja. Tämän ymmärsi kansanvalistaja Oker-Blom jo 1900-luvun ensimmäisinä vuosina.

Lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä koskevista oikeuskäsittelyissä tuodaan usein esiin myös lapsen itsetyydytys oireena hyväksikäytöstä. Lapsia tutkivat ja lausuntoja kirjoittavat psykiatritkin saattavat pitää sitä yhtenä todisteena. Edes kaikki Terveystieteiden tutkimuskeskuksen (TEO) asiantuntijat eivät näytä olevan selvillä alan tieteellisestä tutkimuksesta, ja TEO:n lausunnot ovat olleet satunnaisia, samoin kuin tuomioistuinten tuomiotkin. Erityisen ansiokas onkin Korkeimman oikeuden tuore tuomio (KKO:100, 2007): *'Pientenkin lasten kiinnostusta omiin sukupuolielimiin voidaan yleisesti pitää normaalina, kuten myös sitä, että tällainen kiinnostus voi eri kehitysvaiheissa saada seksuaalisen itsetyydytyksen piirteitä. Kun lapsen lähipiiri suhtautuu asiaan torjuvasti, lapsi voi hämmennystään perittääkseen sanoa hänelle läheisten henkilöiden tekevän samalla tavoin. Lapsen tällaisen käyttäytymisen ei tarvitse vielä merkitä sitä, että hän olisi todella nähnyt jonkun läheisen henkilön tyydyttävän itseään. Mahdollista on, että lapsi on jossakin arkielämän tilanteessa nähnyt isänsä koskettelevan sukupuolielintään ilman että kysymys olisi ollut seksuaalisesta teosta. Tässä asiassa mikään*

seikka ei viittaa siihen, että A olisi harjoittanut nimenomaan itsetyydytystä poikansa nähden.' Kyseisessä tapauksessa myös TEO:n lastenpsykiatrian asiantuntijan lausunto perustui oikeuspsykologiseen asiantuntemukseen, näin ei ole aina ollut.

Asiakastyössä tulee usein esiin se, että etenkin naiset, jotka eivät ole kiinnostuneita seksistä tuomitsevat miehensä masturboinnin. Kysynkin heiltä miten on mahdollista olla mustasukkainen miehen kädelle. Luultavasti selitys on se, että seksuaalisesti passiivinen osapuoli tuntee tilanteesta syyllisyyttä. Jos kumppani masturboi 'se on mun vika'. Taustalla siis elää vielä 2000-luvulla käsitys siitä, että masturbointi ei ole hyvä asia, vaan korvike, johon on tyydyttävä kun toinen 'pihtaa'.

Seksuaalisuuteen liittyvät myytit, mutta etenkin syyllisyys on tehokas tapa rajoittaa kanssaihmissen tekemisiä ja kontrolloida kaikkein intiimeintäkin elämän aluetta. Moralistien lähtökohta on se, että he tietävät paremmin, mikä toiselle ihmiselle on tarpeen. Prostituoidut ja homot, samoin kuin eläimeen sekaantujat ja itsesaastutukseen langenneet, on historian kuluessa nähty sekä syyllisinä että uhreina, joita pitää joko rangaista tai parantaa.

Parin viime vuoden aikana prostituutio- ja homojen parisuhdelakeja käsittelevässä keskustelussa käytettiin samoja moralistisia äänenpainoja kuin aikanaan masturbointia kauhisteltaessa. Viime vuosikymmenien julkisessa seksidiskurssissa homoseksuaalisuus on lopulta normalisoitu 'seksuaaliseksi suuntautumiseksi'. Siihen ei enää liitetä sairauden, rikoksen tai epänormaalisuuden leimaa, vaan se hyväksytään elämän monimuotoisuuteen kuuluvana asiana.

Itsetyydytystä ei ole voitu normalisoida vastaavalla seksuaalisen suuntautumisen käsitteellä, koska miten tahansa suuntautuneet ja minkä tahansa ikäiset ihmiset harrastavat sitä. Itsesaastutuksen tilalle 1930-luvulla tullut termi 'itsetyydytys', on sanana neutraalin positiivinen, mutta silti ilmeisen lähellä itsesaastutusta. Ehkä huumorintajuisessa käsitteessä 'sooloseksi' on riittävästi positiivista ilmaisuvoimaa normalisoimaan ja tekemään itsetyydytyksestä arkipäiväisen asian.

Sooloseksi on uuden seksidiskurssin termi, joka ilmentää seksuaalisuutta myönteisenä elämänvoimana, joka on ihmisen omassa vallassa. Termi kuvastaa ajattelua, jossa ihmisoikeuksia kunnioittavassa valtiossa sooloseksi, kuuluu ihmisen kaikkein intiimeimpään elämänalueeseen, joka ei kuulu ulkopuolisille. Sellaisena se, kuten seksuaalisuus kokonaisuutena nauttii sekä kansallisen perustuslain että Suomen allekirjoittamien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten takaamaa yksityisyyden suojaa.

Helsinki 01.02.2008

Anu Suomela
tutkimuspäällikkö
Sexpo säätiö

Lähteet:

Brotherus, Robert, *'Ei ihan kirkon linjan mukainen'*, Vapaa-ajattelija 1/2007

Duffey, E.B., *'Mitä jokaisen naisen pitää tietämän'*, 2. p. Otto Andersinin kirjapaino, Pori

1898, *'What Women Should Know'*, Queen City Publishing Company, Cincinnati 1873

Erola, Jan, *'Oikeus oman käden onneen'*, Ylioppilaslehti 8/2000

Erola, Jan, *'Verkkokyselyn tulokset'*, Ylioppilaslehti 9/2000

Haavio-Mannila, Kontula, *'Seksin trendit'*, WSOY 2001

Järnefelt, Arvid, *'Heräämiseni'*, Otava 1894

'Kaksin', Oy Weilin + Göös Ab:n kirjapaino, Tapiola 1969

von Kapff, C.S., *'Nuorison ystävän varoitus nuorukaisten vaarallisimmasta vihollisesta eli itsesaastutuksesta, kuin myös lauseita sen seuraamuksista, parantamisesta ja estämisestä, selitetty esimerkeillä jokapäiväisestä elämästä. Nuorisolle, vanhemmille ja kasvattajille'*, Th Stolpe, Viipuri 1869, 3. p. Helsinki 1888, ruotsinkielinen laitos Tavastehus 1899

Kellogg J.H., *'Plain Facts for Old and Young: Embracing The Natural History and Hygiene of Organic Life'*, 1877

Kellogg J.H., *'Treatment for Self-Abuse and Its Effects: Plain Facts for Old and Young'*, 1888)

Keskisarja, Teemu & Yrjänä, Jouni, Kenraali Alexander Järnefeltin elämäkerta, painamaton käsikirjoitus

Keskisarja, Teemu, *'Secoituksesta järjettömään luondocappalden kanssa'*, Helsingin yliopisto, Humanistinen tiedekunta, 2006

Kinsey, Alfred, *'Sexuality in the Human Female'*, W.B. Saunders, Philadelphia and London 1953

KKO:100, 2007

Kohen-Kettenis, P.T., *'Sexual Behaviour of Young Children: Emperical Studies'*, New Perspectives. Utrecht 1994

Kokkinen, Susanna, *'Hygienian valo'*. Max Oker-Blomin valistuskirjoituksia 1900-luvun alussa. Jyväskylän yliopisto, 2006

Kontula, Haavio-Mannila, *'Suomalainen seksi'*, WSOY 1993

Laine, Tauno, *'Mitä lääketiede sanoo onaniasta ja sen seurauksista. Häätäntyneille nuorille ja nuorten kasvattajille'*, Terveystieteiden ja Lääketieteen tutkimuskeskus -Lehti 49, 1937

Laine, Tauno, *'Salattu taistelu. Mitä lääketiede sanoo onaniasta ja sen seurauksista'*, Otava, Helsinki 1943

'Lastenkotien suurin vihollinen', Huoltaja 9, 1921

Laquer, Thomas W., *'Solitary Sex. A Cultural History of Masturbation'*, New York, Zone Books 2003

Länsimies, Esko, *'Ympärileikkaus kiellettävä lailla - Kansanedustajat kaavailevat lakia lapsipornosta, mutta eivät sukupuolielinten silpomisesta'*, Ilta-Sanomat 25.9.1995

Länsimies, Esko, *'Häpeästä kunniaan - itsetyydytyksen medikalisaation synkkä historia'*, Suomen lääkäri-lehti 59, 13.02.2004

Maimonides, Moses, *'The Guide of the Perplexed'*. Translated by Shalomo Pines. Chicago: The University of Chicago Press, 1963

Malhotra, H.K. and Wig, N.N., *'Dhat syndrome, A Culture bound Sex Neurosis of the Oreient'*, Sexual Behavior vol. 4, September 1975

Muir, Simo, *'Hylätty väitöskirja'* Historiallinen aikakauskirja 4/2007

'Onanian harjoittajalle', Terveystieteiden ja Lääketieteen tutkimuskeskus -Lehti 19, 1907

'Onania', Terveystieteiden ja Lääketieteen tutkimuskeskus -Lehti 21, 1909,

'Onanian jättämien häiriöiden korjaaminen', Terveystieteiden ja Lääketieteen tutkimuskeskus -Lehti 29, 1917

- Ranke-Heinemann, Uta, *'Eunuchs for the Kingdom of Heaven'*, Penguin Books, 1992
- ReijoWaara, Konrad, *'Onanian kahleissa'*, *Terveydenhuolto-Lehti* 23, 1911
- ReijoWaara, Konrad, *'Äitien huomioon'*, *Terveydenhuolto-Lehti*, 28, 1916
- Riipinen, Hilja, *Seitsemän kirjettä nuorelle sisarelle'. Ajatuksia omistettu kehitysiässä oleville tytöille'*, Otava 1925
- Sariola, Heikki, *'Perustelumiestio lausuntoon poikien ympärileikkauksesta'*, Lastensuojelun Keskusliitto, 2003
- Schur, Israel-Jakob, *'Ympärileikkauksen olemus ja vaikuttimet Vanhantestamentin lähteiden ja kansantieteen valossa'*, Helsingin yliopisto 1937
- Sievers, Koskelainen, Leppo, *'Suomalaisten sukupuolielämä'*, WSOY 1974
- Stall, Sylvanus, *'Mitä pojan tulee tietää'*, Kustannusosakeyhtiö Kirja, Helsinki 1928. Sylvanus Stall, *'What a young boy ought to know'*, The Vir Publishing Company, Philadelphia 1905
- Sucksdorff, Julia, *'Nykypäivän nuorukaiselle'*, Oy Uusimaan kirjapaino, Porvoo 1943
- Sucksdorff, Julia, *'Nykypäivien nuorelle tytölle'* (painatustieto puuttuu)
- Taskinen, Sirpa, toim., *'Lapsen pahoinpitelyn ja seksuaalisen hyväksikäytön selvittäminen'*. *Stakes oppaita* 55, 2003
- Tissot, Samuel-Auguste, *'L'onanisme ou Dissertation sur les maladies produites par la masturbation'*, Paris, La Différence, 1760
- Turpeinen, Tapio, toim., *'Suomalaisen seksuaalikirjallisuuden bibliografia 1549-1989'*, Kellokosken sairaala ja Sexpo, Gummeruksen Kirjapaino, Jyväskylä 1991
- Waren, E.J., *'Siitinlinten luonnottomasta kiihottamisesta eli n.k. itsesaastuksesta'*, *Terveydenhuolto-Lehti* 10, 1898.
- Wistrand, A. Timol, *'Kodin Lääketieteellinen Käsikirja - Johdatus sisällisten ja ulkonaisten tautien tuntemiseen ja yksinkertaisimpaan parannuskeinoon, ynnä lyhyt Terveys- ja Lääkeoppi'*, 1897
- Wretlind, E.W., *'Miesten siitinelo säännöllisessä ja kivuloisessa tilassa'* 2. p. 1895
- Wretlind, E.W., *'Nuorison vaarallisin vihollinen'* Werner Söderström 1894
- Wretlind, E.W., *'Naisten siitinelo säännöllisessä ja kivuloisessa tilassa'*, Werner Söderström 1905
- Ylppö, Arvo, *'Äiti pikkulapsensa hoitajana ja ruokkijana'*, Otava 1919, 1945